

Bijlage I.

TOESPRAAK VAN DR. BOYD, PRED. IN DE VEREENIGDE
PRESBYTERIAANSCH Kerk VAN SCHOTLAND.

Vaders en Broeders!

Het is ons aangenaam onze Kerk bij u te vertegenwoordigen. De reden waarom wij dit thans niet officieel kunnen doen, ligt in de omstandigheid, dat onze Kerk niet zeker was of de uitnoodiging om deze Synode bij te wonen wel kwam van de Kerk, met welke we voorheen kennis hadden gemaakt. Nu wij op dit punt tot zekerheid zijn gebracht, zijn wij verheugd gemeenschap met uwe Kerk te mogen oefenen. Er is eene schoone overeenkomst tusschen uwe en onze Kerk. Beide houden wij vast aan de eenvoudige waarheid en aan eene goede tucht, en hebben daarin vrede en eensgezindheid. Vooral wensch ik er u aan te herinneren, dat onze Kerk eene zendingkerk behoort te zijn, en twijfel niet of uwe Kerk zal dit ook hoe langer hoe meer beseffen en de heilige zaak der zending krachtig aangrijpen, en zoo gij, voor dezen arbeid ondersteuning behoeft, ik twijfel niet of onze Kerk zal u daarin behulpzaam willen zijn. Ik verheug mij over de geestelijke opwekking die thans in mijne Kerk gezien wordt, vooral door den arbeid van Moody en Sankey. Vooral is deze opwekking opmerkelijk omdat zij niet slechts de geringen aangrijpt, maar ook doordringt tot de hoogere standen. De meetings hebben een grooten zegen nagelaten. Ook de predikanten zijn er voor, en zijn door deze opwekkingen meer vereenigd geworden in de leer en den gemeenschappelijken arbeid, hetwelk aanvankelijk een gezegenden invloed uitoefent, en groote dingen doet verwachten voor het koninkrijk Gods in Schotland en Engeland.

Ik kan hier niet over uitweiden, uit vrees van de Vergadering te lang op te houden. Vergunt mij nog een enkel woord over 't onderwerp van gisteren (Kerk en Staat).

Onze Kerk wil geene vereeniging van Kerk en Staat. Zij handhaaft met alle kracht hare vrijheid. Ook in Engeland is deze vraag aan de orde, vandaar dat Disraëli eene poging had gewaagd om de Schotsche Staatskerk wat vrijer te maken, in de hoop dat de afgescheidene kerken dan tot haar zouden wederkeeren. Maar deze hoop zal niet vervuld worden. De Kerk heeft zelf geweigerd onderhoud voor weezen van zendelingen in de O. I. bezittingen, haar door de Regeering aangeboden. In de laatste dagen neemt de afscheiding zelfs kennelijk toe, door de pogingen om de Staatskerk weder aanlokkelijk te maken. Ook in de Vrije Kerk van Schotland heerscht het denkbeeld om vrij te blijven van den Staat. Alleen enkele oude predikanten in die Kerk zijn nog niet los genoeg van den Staat, vandaar dat de pogingen tot vereeniging van de beide afgescheiden kerken van Schotland nog niet zijn geslaagd. Doch ook de Vrije Schotsche Kerk gaat in dit opzicht vooruit. Zelfs in de Staatskerk wint het vrijheidsbeginsel steeds meer veld. Zelfs zijn er onder de tegenwoordige Ministers van Engeland, die

beginnen in te zien dat de vrijheid der Kerk voorwaarde is van haar bestaan, en het onderdrukken der Vrije Kerken inplaats van haar te verzwakken, bevorderlijk is aan hare uitbreiding en haren bloei.

Ik wil u echter niet langer ophouden. Groot is mij het voorrecht hier met u samen te zijn in ééne geest en ik vertrouw dat mijne Kerk met de uwe steeds nauwer zal vereenigd worden. Mijne Synode heeft zeker voor de uwe de beste wenschen en zal er zich in verblijden, zoo de broederlijke gemeenschap onderhouden worde door wederkerige bezoeken.

Bijlage II.

TOESPRAAK VAN MR. HORNIMAN, OUDERLING IN DE VEREENIGDE
PRESBYTERIAANSCH Kerk IN SCHOTLAND.

Vaders en Broeders!

Als ouderling ben ik niet gewoon voor het publiek redevoeringen te houden, ook heb ik bij hetgeen door Dr. Boyd gezegd is, niets te voegen. Ik hoop echter dat deze Kerk hare afgevaardigden een volgend jaar naar onze Synode zende, gelijk zij reeds meermalen gedaan heeft. We zullen u een officieel rapport van onzen zendingarbeid zenden, waarin ook de adressen van de verschillende Commissiën onzer Kerk te vinden zijn.

Bijlage III.

REV. PIETERS, AFGEVAARDIGDE VAN DE GEREFORMEERDE KERK
IN AMERIKA, SPRAK IN HOOFDZAAK HET VOLGENDE.

President!

Het is mij eene aangename taak hier te zijn. Acht-en-twintig jaren heb ik in Amerika doorgebracht en nu is het eene heerlijke taak u de groete te mogen overbrengen van de Kerk in Amerika, en dat te kunnen doen in uw eigen taal.

Vervolgens geeft ZEw. een boeiend en belangrijk overzicht van de geschiedenis der Nederlandsche Gereformeerde Kerk in Amerika. Zij dagteekent reeds uit de 16e eeuw en hoewel het nu een Amerikaansch sprekende is, altijd heeft zij vastgehouden aan de belijdenis en nooit anders dan christelijke gemeenschap met andere kerken geoefend. Gemeenschappelijk verkeert zij met andere kerkgenootschappen in tractaatverspreiding en andere christelijke werkzaamheden, ook komen de predikanten bij sommige gelegenheden op elkanders platvorm, maar kerkelijke gemeenschap houdt zij met geen enkele Kerk. Soms waren andere kerken op hare Synode vertegenwoordigd, met het doel om gemeenschap aan te knopen, maar altijd braken de onderhandelingen zonder gevolg af. De Kerk in Amerika wenscht getrouw te blijven aan haar historischen oorsprong, en haar zelfstandig bestaan en eigenaardig karakter nooit te verloochenen. Hare gemeenschap met andere kerken bepaalt zich tot vriendelijke woorden en groetenissen, maar verder gaat zij niet. Alleen met de presbyteriaansche Kerk in 't zuiden is eenige samenwerking op het gebied der zending.

Belangrijke bijzonderheden deelt ZEw. daarop mede van de Hooge School te New Brunswijk, Hope College, de voorbereidingschool, Gymnasium en Seminarie en over de opleiding der predikanten in 't bijzonder. Aan twee zaken, zeide ZEw. hebben ook wij behoefte. Gezonde Theologische wetenschap en eene degelijke wetenschappelijke vorming voor onze predikanten. Het Nederlandsche volk in Amerika is, over 't algemeen, een verstandig en godzalig volk, en het is ons gebed en onze arbeid om dat te behouden en te vermeerderen. In Amerika schaam ik mij niet Hollander te zijn en ik beroem er mij op Amerikaan te wezen. De christen toch is het zout der aarde. Zend ons nog meer Hollanders; maar zend ons niet anders dan de voortreffelijksten.

De Kerk in Amerika heeft 2 Hoogescholen, 35 classen, 3 bijzondere Synoden en 469 gemeenten, en brengt jaarlijks vele duizende dollars voor kerkelijke onkosten en andere christelijke werkzaamheden op. Dat zij nog niet meer uitgebreid is, ligt hoofdzakelijk in twee oorzaken. Vooreerst aan de Nederlandsche vasthoudendheid aan vormen, die niet Amerikaansch zijn en aan de Nederlandsche taal, en ten tweede dat de stroom van landverhuizers, voor 1845, in de presbyteriaansche Kerk zich heeft opgelost.

Ons zendingswerk is bemoedigend. We hebben posten in Japan, Indië en Ohiana, 60,000 dollars worden daar jaarlijks aan besteed. Ook uwe Kerk is reeds open voor de zending, en ik raad u, zend slechts uitstekende mannen om dat heerlijke werk te verrichten. Ook aan zwakke gemeenten en aan arme jongelingen, die gave en aanleg voor het predikambt hebben, verleent onze Kerk hulp.

En nu is de groote vraag voor ons niet, hoe zullen we het jeugdig volk Amerikaansche predicaties geven; maar hoe blijft het degelijke Nederlandsche karakter bewaard; want de goede, Nederlandsche beginselen laten wij niet los.

De eed tegen de simonie is bij ons niet bekend.

En nu broeders, kan ik u ten slotte de verzekering geven van de hartelijke deelneming der Kerk in Amerika in uwen strijd. Dr. van Raalte verhaalde mij eens dat hij, in den tijd der vervolging, met van

Velzen ergens was, waar zij door het volk met steenen werden geworpen, en dat hij, klein als hij is, vrij bleef en van Velzen al de steenen kreeg. Maar toch waren beiden in den strijd. Ons Hollandsch volk in Amerika is dien strijd nog niet vergeten. De laatste Zondag voor mijn vertrek was de Kerk overvol, niet alleen omdat ik heenging, maar ook omdat ik naar u ging. Gij staat niet alleen, Broeders! Er is gemeenschap der heiligen. Hier is het bidden en strijden, maar in Amerika is het niet anders; Gods koninkrijk wordt op geen andere wijze bevorderd. God zegene u en sterke ons in de wederzijdsche deelneming. Oud Nederland hebben wij lief en het vrije Amerika beminnen wij, en hier en ginds oefenen wij gemeenschap met elkander voor den troon van God. In Nederland en in Amerika is maar één weg tot den troon des Lams!

God zij met u allen!

Bijlage IV.

BROEDER GEZON, OUDERLING TE GRAND RAPIDS SPRAK, ALS
AFGEVAARDIGDE VAN DE WARE HOLLANDSCHE GEREFORMEERDE KERK
IN AMERIKA, IN HOOFDZAAK HET VOLGENDE.

President en Broeders!

Na de welsprekende rede van Rev. Pieters, ben ik geneigd verschooning te vragen, als ook ik een woord zal spreken. Maar ik acht mij gelukkig u de hartelijke broedergroete te mogen overbrengen van mijne Kerk. De toestand onzer Kerk is u ten deele bekend. We hebben Nederland verlaten en zijn gegroeid. Onze Kerk telt nu 15 predikanten, 22 gemeenten en p. m. 9000 leden. Onze gemeenten zijn financieel nog zwak, maar toch doet elke gemeente haar eigen zaken. We hebben een uitgebreid hart voor de zending en hebben u daarvan de bewijzen gegeven. Onze algemeene Vergadering houden wij te Chicago en hebben overigens nog twee classen. Aan de opleiding onzer predikanten besteden wij de grootst mogelijke zorg. Op 't oogenblik hebben wij vier studenten, die bij Ds. Boer en v. d. Werp hunne opleiding ontvangen. Wij gevoelen de behoefte aan wetenschappelijke opleiding voor onze predikanten en hebben daarvan bewijs gegeven in 't herhaalde beroepen van Docenten uit Nederland. Ja Broeders, wij blijven ons één gevoelen met de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland. Wij behooren hier en begeeren niet op onszelven te staan. De Hollandsche taal is ons dierbaar en die willen wij bewaren. Toen ik te Liverpool de eerste Hollandsche vlag zag, tintelde mijn hart en met eerbied nam ik mijn hoed af en toen ik op Nederlandschen bodem weder den voet zette, vervulde een dankbaar gevoel aan God mijn hart. Motley en Groen van Prinsterer leeren het Hollandsche volk ook in Amerika Nederlandsche geschiedenis kennen. Wij blijven met u vereend, uwe Kerk is onze moederkerk en de stam zegt tot de takken: welkom!

Gods zegen zij en blijve met u!

Bijlage V.

PASTOR MATZKE, LEERAAR VAN DE VRIJE EVANGELISCHE
GEMEENTE TE GÖRLITZ, SPRAK ALS VOLGT:

President, Vaders en Broeders!

Gij zijt de eerste geweest die U ons, in onze verlatenheid hebt aangetrokken. We zijn nog klein; maar door Gods genade staan wij voor de waarheid. De Heere heeft zich ook onder ons niet onbetuigd gelaten, maar vele zielen tot Hem bekeerd. Wij hebben ons niet lichtvaardig van de Staatskerk gescheiden, maar waren met vroomheid aan haar gehecht, zooals een Duitscher aan oude instellingen gehecht is. Maar onmogelijk was het ons onze oogen langer te sluiten voor den treurigen toestand der Kerk. De groote menigte is onwetend en aardschgezind. Er is uiterlijk Christendom maar zonder kracht. Zonde en genade zijn ijdele klanken geworden. De mensch moet zichzelve zalig maken en niet door den eeuwigen wil van God zalig worden. Alles wordt door den Staat beheerscht en 't Koninklijk ambt van Christus algemeen miskend. En nu gevoelen wij ons geroepen daartegen te getuigen, en zijn dikwijls wegens ongeoorloofde samenkomst beboet; maar tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen. We hadden gerekend op hulp van de Schotsche en Engelsche Kerken, doch zijn aan onszelven overgelaten. Breedvoerig zette ZEW. dat alles uiteen en eindigde met de mededeeling, dat de Collecte tot nu toe heeft opgebracht f 6,295, en de gemeente nu eene kleine zaal voor den dienst heeft, zooveel mogelijk tot kerk ingericht. Ontvangt den dank der arme gemeente in Duitschland voor Uwe liefde en Uwe gaven. Moge God de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland bewaren bij de liefde en den ijver en de zuivere leer, zonder welke er geen waarachtig Christelijk leven wezen kan. Gij hebt de harten getroost door het schrijven, dat vanwege Uwe laatste Synode ons werd gezonden, en al is het nog onmogelijk om zelfs eene kleine kerk te krijgen, toch zijn wij verblijd. Ik heb, door mijne reizen in Nederland, Uwe Kerk beter leeren kennen dan wellicht sommigen Uwer. Uwe Kerk is Bijbelvast. Zwaar was haar strijd, maar rijk ook de oogst. Bij ons gaat het niet zoo snel. Laat ons elkander gedenken voor den troon der genade. Ontvangt, geliefde broeders! de groete van alle onze gemeenten, en zendt ook naar ons eene deputatie. Weest meer en meer een zegen in Uw eigen land en wat Paulus schrijft 1 Thess. 1 : 7, dat blijve Uw roem, tot roem van God!

N.B. Het belangrijke verslag van pastor BALZAR, uit Boheme, is in zijn geheel door de *Bazuin* en de *Standaard* medegedeeld, en wordt dus hier niet opgenomen.

Bijlage VI.

AAN

DE SYNODE DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE
KERK IN NEDERLAND, VERGADERD TE 'S HERTO-
GENBOSCH, DEN 26 MEI EN VOLGENDE DAGEN 1875.

Eerwaarde Vergadering!

Waren de werkzaamheden der Synodale Commissie niet van dat groote belang voor de Kerk als die, waarvan zij U op de Synode te Groningen verslag gaf, hetgeen door Uwe Commissie, sedert die Synode verricht werd, was toch niet geheel van belang ontbloot.

Ingevolge den door U haar opgelegden last, heeft zij aan de Regeering en de Volksvertegenwoordiging de bezwaren, in Uwe Vergadering te Groningen tegen Art. 168 der Grondwet uitgesproken, in een adres bekend gemaakt. Zij mocht het genoegen smaken dat dit adres in de Weekbladen onzer Kerk gunstig beoordeeld werd, en bij de begrootingsdiscussieën in de Tweede Kamer der Staten-Generaal in 1873, en vooral bij die van dit jaar, hoofdzakelijk naar aanleiding van het bekende voorstel van den heer Van den Berch van Heemstede, de aandacht, zoowel van de Regeering als van de Kamer heeft mogen verwerven en aanleiding heeft gegeven tot hoogst belangrijke debatten. En hoewel, wat te verwachten was, de uitkomst niet was in den geest der Synode, en het, niet het minst na en door de bewuste memorieposten, die de heer Van den Berch van Heemstede, ten behoeve van de Christelijke Gereformeerde Kerk aan den Minister van Financiën had voorgesteld, openbaar werd, dat een deel onzer Kerk met het besluit der Synode van Groningen en het daarop gegronde adres van de Synodale Commissie, zich in 't geheel niet of slechts ten deele vereenigen kon; toch gelooft Uwe Commissie dat haar werk in dezen niet geheel vruchteloos is geweest. De onbillijkheid van het thans heerschende regeeringsstelsel is door velen meer gevoeld, en de denkbeelden die op dit punt in onze Kerk bestaan, zijn meer openbaar geworden.

In een zeer uitvoerig adres heeft Uwe Commissie voldaan aan hetgeen door Uwe Vergadering haar was opgedragen in zake het lager onderwijs, in verband met Art. 194 der Grondwet en Art. 23 der Schoolwet van 1857. Zij heeft op dit adres, evenmin als op het bovengenoemde, hare pogingen met een gunstigen uitslag zien bekroonen. En bij de sedert plaats gehad hebbende verandering in den eisch van de anti-revolutionaire partij en het aan de orde stellen van het z. g. restitutiestelsel zal, 't geen Uwe Commissie als gewetenskreet uit den boezem onzer Kerk hooren deed, wel in het stof der archieven gesmoord blijven.

Het standpunt dat Uwe Vergadering in 1872 in de onderwijs-kwestie ingenomen heeft, heeft Uwe Commissie ook belet gevolg te geven aan

de uitnoodiging van de Synode der Evangelisch Luthersche Kerk, om adhæsie te hechten aan een voorstel dier Synode, om bij de Regeering aan te dringen op beschikbaarstelling van de localen der openbare school, tot het geven van onderwijs in den godsdienst. Uwe Commissie meende dat zij, door hare adhæsie aan een dergelijk voorstel te schenken, handelen zou in strijd met hetgeen Uwe Vergadering in 1872 gewild heeft.

Toen het bekend werd dat het ontwerp van Wet regelende het Hooger Onderwijs, door de Tweede Kamer der Staten-Generaal in behandeling zou genomen worden, heeft Uwe Commissie een adres tegen dat ontwerp ingediend en bezwaar geopperd tegen het behoud van de godsdienstwetenschap aan 's Rijks Universiteiten en de subsidieering van sommige kerkelijke inrichtingen van Hooger Onderwijs, met voorbijgang van anderen.

Op een aan Z. M. den Koning gericht verzoek om aan onze Zendingkweekelingen, die tijdelijk te Leiden studeeren, dezelfde vrijstelling van militaire en schutterlijke diensten te verleenen, die de studenten te Kampen genieten, is door den Koning gunstig beschikt; zoodat Uwe Commissie deze poging met een gunstigen uitslag mocht bekroond zien.

Sedert Uwe vorige Vergadering heeft Uwe Commissie van het ontstaan van veertien nieuwe gemeenten aan de Regeering kennis gegeven, alsmede van eene oude gemeente, die hare adhæsie aan het besluit der Synode van Middelburg van 1869, nog niet had gegeven.

Aan enkele gemeenten werd vergunning gegeven tot openbare aanvraag om liefdegiften.

Een verzoek van eenige leden der gemeente Dordrecht, om herziening van een besluit der Provinciale Synode van Zuid-Holland ten laste van een Ouderling dier gemeente, heeft Uwe Commissie, als niet tot hare bevoegdheid behoorende, gewezen van de hand.

De heer J. Bos, afgezet predikant van Haren, heeft Uwe Commissie een en andermaal bedreigingen en eischen om hem te herstellen, toegezonden. Zij heeft geoordeeld geheel onbevoegd te zijn om daarop te antwoorden.

Aan een verzoek van den heer J. W. F. ROTH, geordend Zendingleeraar van de Nederlandsche Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika, in de Ebenhaëzer gemeente in de Kaapstad, om als predikant in het buitenland in onze Kerk beroepbaar gesteld te worden, heeft Uwe Commissie niet kunnen voldoen. De heer ROTH toch had wel goede attesten van zijne aanstelling als Zendingleeraar in de Ebenhaëzer gemeente, maar geene diploma's dat hij een voldoende wetenschappelijke opleiding genoten had; weshalve Uwe Commissie bezwaar maakte om het besluit der Synode van Groningen op ZEW. toe te passen, en besloot de zaak voor Uwe Vergadering te brengen. De heer ROTH meende echter, vooral met het oog op den toestand zijner financiën, zoolang niet te kunnen wachten, en is inmiddels naar N.-Amerika vertrokken.

Van de Gereformeerde Kerk in Z.-Amerika ontving Uwe Commissie een broederlijk schrijven met de notulen van de Synode dier Kerk, gehouden te Burgersdorp van den 7 tot den 17 April 1873. In antwoord op de uitnoodiging Uwer Commissie om afgevaardigden van de Zuid-Afrikaansche Kerk op deze Synode te ontmoeten, ontving zij een zeer welwillend schrijven van den algemeenen correspondent dier Kerk, Ds.

POSTMA, hetwelk Uwe Commissie de eer heeft hiernevens te overleggen.

De Oud-Gereformeerde Kerk in Pruisen zond bij Uwe Commissie een voorstel, inhoudende de vraag, om met onze gemeenten samen te werken in betrekking tot de algemeene kas voor predikants-weduwen en weezen en emeriti-predikanten. Uwe Commissie heeft gemeend hierop niet te kunnen antwoorden, maar het voorstel van de broeders in Pruisen aan het oordeel Uwer Vergadering te moeten onderwerpen.

Evenzeer heeft zij geen beslissend antwoord kunnen geven op eene vraag van Ds. MATZKE uit Görlitz, aangaande het examen en de ordening van een broeder uit de Vrije Evangelische Kerk van Pruisen. Uwe Vergadering zal, naar de meening Uwer Commissie, alleen die vraag kunnen beantwoorden, naardien in de bestaande reglementen over zulke gevallen niet wordt gesproken.

De Kerkeraad van de Ware Gereformeerde Gemeente te Pella in N.-Amerika zond aan Uwe Commissie een schrijven, waarin hij verklaart dat de Ware Gereformeerde Kerk in Amerika gelijk is aan de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland; zoodat indien de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland de Ware Gereformeerde Kerk in Amerika tegenstaat, zij dan strijdt tegen zichzelf. Voor kennisgeving is dit schrijven door Uwe Commissie aangenomen.

Aan de opdracht, vermeld in Art. 126 der notulen van de Synode te Groningen, is door Uwe Commissie voldaan, evenzeer aan hetgeen haar in Art. 180 is aanbevolen. Van beide zaken zal de Commissie U mondeling verslag doen.

Ten slotte veroorlooft zich Uwe Commissie nog eene opmerking betreffende de grenzen van hare bevoegdheid. Meer dan eens kwam het haar wenschelijk voor, dat die grenzen wat ruimer waren. Ook zij wenscht zoo weinig mogelijk centralisatie van gezag, doch er kunnen gevallen voorkomen, waarin eene Synodale Commissie, gedurende den tijd van de eene Synode tot de andere, in het belang van gemeenten, met een weinig uitgebreider mandaat dan zij thans heeft, nuttig zou kunnen werken.

De Heere geve aan Uwe Vergadering, voor deze aangelegenheid en voor alles wat aan Uwe behartiging is toevertrouwd, licht en kracht van den Heiligen Geest, tot bevordering van den bloei en de ontwikkeling onzer Kerk!

De Synodale Commissie,

J. H. DONNER, *President.*

W. H. GISPEN, *Secretaris.*

M. NOORDTZIJ.

Bijlage VII.

VERSLAG VAN DEN TOESTAND DER THEOL. SCHOOL DER
CHRIST. GER. KERK IN NEDERLAND.

*Aan de Eerwaarde Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerk in
Nederland.*

Hartelijk geliefde broeders in Jezus Christus onzen Heer!

Genade en vrede worde u rijkelijk vermenigvuldigd.

Het Kollegie van Kuratoren wordt thans weer geroepen om verslag uit te brengen voor Uwe Vergadering, omtrent den toestand der Theol. School te Kampen. Wij doen dat, Eerw. Broeders! met blijdschap en dankzegging. Sedert wij te Groningen in het Geuzenjaar bij elkander waren, zijn wij weer drie jaren verder. Zien wij terug en letten wij op hetgeen de Heere onze God ons in dat tijdvak heeft bewezen, dan vervult ootmoed en dank ons hart. Met wat al zegeningen heeft de Heere ons overladen; wat zorgde Hij zoowel voor-het een als voor het ander; en dat deed Hij niettegenstaande onze zonde en onze onwaardigheid. Hier voegt ons te betuigen: wij zijn geringer dan alle deze weldadigheid en trouwe, die Gij o God! aan uwe Kerk in hare geringheid bewezen hebt. Hij gaf ons die School. Hij hield haar reeds meer dan twintig jaren staande. Hij schonk ons onderwijzers en leerlingen, eene plaats waar zij konden wezen en stoffelijke middelen om in de behoeften te kunnen voorzien. Hij gaf ons daardoor gelegenheid om werkzaam te kunnen zijn tot uitbreiding van Zijn koninkrijk en tot verheerlijking van Zijnen heiligen Naam. Zoo ergens of ooit, dan betaamt het ons thans, om met den dichter uit te roepen: »Loof den Heere mijne ziele en vergeet geene van Zijne weldaden.»

Onze Docenten konden onverhinderd hun werk voortzetten. Al beginnen de schedels der drie oudste Docenten reeds te grijzen en hunne jaren te klimmen, hun moed, hunne inspanning en vlijt is niet minder, dan toen zij in 1854 hunne gewichtige taak aanvaardden. Werden hen ook nu en dan door den Heere bittere bekers op de hand gezet, of moesten zij hunne dierbaren ten grave brengen, onze God heeft hen onder en bij alles noch begeven noch verlaten. In de kracht huns Gods, mochten zij veel verrichten. Veel heeft de Heere door hen tot stand gebracht. Veel heeft de Theol. School en door de School onze Kerk en met onze Kerk geheel ons vaderland aan hen te danken.

Mocht het Kollegie van Kuratoren de tolk zijn van al de gemeenten in den lande, het dan hier, in het midden dezer hooge Vergadering verklaren: ontvangt, geliefde Broeders! hooggeachte Docenten der Theol. School, den welmeenenden, den broederlijken dank van al de

gemeenten in ons dierbaar vaderland, dat gij u, om 's Heeren wil hebt willen overgeven en uwe beste krachten en gaven hebt willen wijden, om jongelingen en broeders te vormen tot de Heilige bediening.

Nimmer kan de Kerk u vergelden, wat zij aan u verplicht is, maar de Heere uw God, die u tot alles in staat stelde en die u zulk een zegen schonk op uwen arbeid, vergelde het u, naar zijne belofte, ruimschoots en Hij leere u en ons met hetgeen Hij alleen gedaan heeft, in Hem te eindigen.

Wij mogen zeggen tot de beide oudsten der Docenten, S. van Velzen en A. Brummelkamp, Eerw. Vaders en geliefde Broeders! hadt gij dat wel gedacht op het oogenblik, toen gij door een Godonteerend Kerkbestuur van uw heerlijk ambt werd ontzet; wel gedacht, toen gij en uwe medestrijders, van wie de meesten reeds zijn ontslapen, op het advies van dat Kerkbestuur en in naam des Konings naar den kerker werd gesleurd en duizende guldens boete moest betalen, omdat gij, naar het oordeel uwer vervolgers, de misdaad hadt gepleegd om aan meer dan 19 personen in een schuur of stal het dierbaar Evangelie te prediken; kondt gij denken, dat de Heere u zulk een ruimte zou maken?

Is het u toen, geliefde Broeder van Velzen! in de ziel opgekomen, dat gij, na een betrekkelijk korten tijd, bij gelegenheid van 's Konings jubileum, ten vorigen jare, zoudt benoemd worden tot Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw? Waaraan niemand dacht, is geschied; en het eereteeken dat gij draagt deed het Studenten-Korps jubelen en onze Kerk dankte haren God voor de onderscheiding, die u en in u ook haar te beurt viel. De Heere heeft u en ons die gunstige verandering bereid, ons voegt het dat op te merken en Zijnen Naam er voor groot te maken.

Zou dat, waarde Broeder! Docent H. de Cock, wijlen uw hooggeachte Vader, in de verte hebben kunnen gissen, toen hij in zijn eenzaam studeervertrek, in de pastorie te Ulrum zijn conscentiekreet schreef, dat dát schrijven zulke verziende gevolgen zou hebben? Zou die eëdele man het hebben kunnen vermoeden, dat het jongetje dat toen 9 jaren telde, zijns vaders werk zou voortzetten; ja zelfs 20 jaren daarna in 1854 als Docent zou worden benoemd aan eene Theol. School, die thans in 1875 vijf onderwijzers bezit en behalve hare zendeling-kweekelingen 67 studenten telt, alles tot uitbreiding van Gods Koninkrijk en tot bouwning eener Kerk, wier ledental reeds tot 115,000 zielen klom, die, hoewel arm en gering naar de wereld, in 1873 ongeveer f 900,000 voor de dienst van haren Heer opbracht.

Moeten wij niet allen, Eerwaarde Broeders! leden dezer hooge Vergadering, hier tot roem van Gods genade betuigen: niemand heeft het kunnen denken, dat het zóó gaan zou, dat de Heere zóóveel en zóóveel goeds door zulke nietige middelen zou willen tot stand brengen.

Onze school, tal van leeraren vormde zij reeds, een zelfs, die thans als een harer Docenten, hoe jeugdig ook, met eere kan worden geroemd. In 1872 als zoodanig benoemd, aanvaardde ZEw. in September van datzelfde jaar zijne gewichtige taak en onderwees van af dien tijd tot heden de toekomstige leeraren van de drie eerste studie jaren in de oude talen. Geliefde Broeder A. Steketee! het welkom aan de School, riepen wij u reeds toe te Kampen. Hier in 's Hertogenbosch, hier op deze

Synode, waar gij voor het eerst als Docent zitting hebt genomen, herhalen wij het: zijt hartelijk welkom, jeugdige broeder! in ons midden. De Heere spare u en bekwame u meer en meer, opdat gij tot in lengte van dagen, tot opleiding van de aankomende dienaren des woords, met genot voor uwe ziele en ter verheerlijking van 's Heeren Naam, moogt werkzaam zijn.

Schonk de Heere ons eenen uitnemenden zegen in de Docenten, niet minder, Eerwaarde Broeders! heeft Hij ons Zijne gunst bewezen in de studenten. Hun getal aan de School heeft het Kollegie van Kuratoren reeds genoemd. 39 van de 67 studenten in Litterarische en 28 in de Theologische Wetenschappen. Wat hun gedrag betreft, daarover hebben wij niet te klagen, eene enkele uitzondering daargelaten. Waar deze of gene zich te buiten ging, was een vermanend woord of de toepassing der tucht voldoende om hem in de behoorlijke paden te leiden en te houden; en waar de zonde van dien aard was, dat er de eere Gods en de welstand der School mede gemoeid was, werden zij, zooals dat in onze »Handelingen» is vermeld, van de lijst der studenten geschrapt. Met groot gemak kunnen de Docenten tegenover hunne leerlingen hun gezag handhaven en geen wonder, de eersten staan daar als vaders in het midden hunner kinderen. Er heerscht een broederlijke geest, een wederzijdsch vertrouwen en dat is niet alleen waar omtrent de leerlingen tegenover hunne onderwijzers, maar eendracht en broederzin bestaat evenzeer tusschen de Docenten onderling.

Wat het onderwijs betreft, dat wordt geregeld gegeven en door de studenten wordt er over het algemeen een zeer getrouw gebruik van gemaakt. De Docenten hebben niet noodig daartoe op te wekken. Er wordt met ijver en vlijt gestudeerd, om zich zooveel mogelijk het geleerde eigen te maken. Niettegenstaande dien ijver, hadden wij de examina beter gewenscht. Deze lieten nu en dan vrij wat te wenschen over en bleven bij sommige examinandi in eukele vakken beneden billijke verwachting. Van waar dat verschijnsel, vraagt Gij, stellen de Kuratoren hunne eischen ook te hoog, verwachten zij ook te veel? Wij gelooven, geliefde Broeders, dat wij deze vraag ontkennend moeten beantwoorden. Indien er naar eene oorzaak moet worden gezocht, dan denken wij eerder aan de lange lijst der Litt. en Theol. vakken, welke gewoonlijk in zulk een kort tijdbestek behandeld worden. Denkt hierbij dat de Theol. School dikwerf mannen en jongelingen moet opnemen met weinig ontwikkeling. Stelt u voor een mensch van eenigen leeftijd of iemand die bij dat alles nog gebukt gaat onder financieele bezwaren en woont dan de examina bij en Gij zult U verwonderen over hetgeen zij in zulk een korten tijd en onder zulke omstandigheden aan de Theol. School hebben opgedaan. Maar ieder, die eenig begrip van degelijke studie heeft, zal erkennen dat men nimmer wetenschappelijke mannen vormen kan door wat men »inpompen» pleegt te noemen. Voor grondige studie heeft men tijd noodig.

Met het oog op het bovengenoemde, wenscht het Kollegie van Kuratoren daarin verbetering te brengen. Het meent daarom, onder den zegen des Heeren, geen beter weg te kunnen inslaan, dan meer werk te maken, dan tot dusver heeft plaats gevonden, van het admissie-examen; bovendien om niemand der Litt. studenten tot eene hoogere klasse te

laten overgaan dan na een, voor het Kollegie van Docenten afgelegd, voldoende examen. De Kuratoren noemen deze schijnbaar kleine zaken tot verbetering, in de eerste plaats, omdat zij gelooven dat het gebrek aan degelijke ontwikkeling vooral moet worden gezocht in het verontachtzamen van de zoogenoemde »kleine zaken.»

Beide voorstellen zijn in onze »Handelingen» opgenomen om ze aan het oordeel dezer Hooge Vergadering te onderwerpen en wij hebben moed dat zij zonder discussiën zullen aangenomen worden. Mocht door de aannahme de studietijd uit den aard der zaak worden verlengd, zulk een offer dienen wij ons te getroosten, omdat daardoor de student, de School en de Kerk zal worden gebaat. Verbeteren wij dan, Broeders! wat wij behooren en kunnen verbeteren en grijpen wij daartoe biddend al die middelen aan, welke de Heere onder ons bereik brengt.

Vergunt het ook nog om een weinig uitteweiden over de financiën onzer School. Wij hebben reeds gezegd: de Heere gaf, wat er voor haar noodig was en wij herhalen het nog eens: aan niets heeft het haar ontbroken. Toch moeten wij er de Synode op wijzen: hare uitgaven konden niet worden bestreden uit de kollekten der gemeenten, maar bijzondere giften stelden den Penningmeester, Ds. C. G. de Moen in staat, zijn boekjaar te sluiten, slechts met een nadeelig saldo van f 281.79⁵. Het legaat groot f 2000, door wijlen Mevrouw de Weduwe Jans, geboren Baronesse Van Haersolte van den Doorn aan de Theol. School vermaakt, staat op de lijst der ontvangsten vermeld, doch is met de uitgaven verantwoord, nog met het genoemd nadeelig saldo. Nu is het wel waar dat de Heere op eene bijzondere wijze heeft gezorgd, hetwelk dankend moet erkend worden, toch moeten wij niet teeren op de legaten van een ander. De gemeenten mogen niet nalatig zijn in de zorg voor hare inrichting, waar de Heere de Dienaren van het Evangelie wil vormen. De Kerk in het algemeen moet het weten dat, indien de School haar onderwijzerspersoneel ziet vermeerderd, daardoor dan ook hare uitgaven vermenigvuldigen. Er is wel eenige verbetering merkbaar in de kollekte, toch klimt zij niet in evenredigheid met de meerdere uitgaven. Daarom, Eerw. Broeders! verzoeken wij U Uwe aandacht wel te willen vestigen op hetgeen te dier zake voorkomt op pag. 8 van onze »Handelingen.» Indien dat tweeledig voorstel door Uwe Vergadering kan worden aangenomen, waaraan wij niet twijfelen, dan gelooven wij dat de School in hare behoefte zal kunnen voorzien.

Vraagt Gij naar motieven voor deze bewering, dan diene tot naricht, dat van de 345 gemeenten volgens het boekjaar 1873/74 (*)

31	gemeenten	driemaal	hebben gekolleteerd,
124	»	tweemaal,	
112	»	eenmaal en	
78	»	niet.	

Ingeval de inzameling voor de School beter gecontroleerd wordt, zal het niet veel meer kunnen plaats vinden, dat er in onze Kerk geheele

(*) Ter voorkoming van misverstand diene, dat het meerendeel dier gemeenten, welke in 1873/74 driemaal hebben gekolleteerd, in het jaar te voren of niet of slechts eenmaal den Penningmeester hebben toegezonden. Enkele gemeenten tweemaal, één slechts driemaal in het vorige jaar.

Klassis worden gevonden, waarvan slechts één, twee of drie gemeenten hare bijdragen leverden. Het zou dan zeker niet meer gebeuren dat gemeenten van naam, in steden van den eersten rang, achter hare namen het beruchte »nihil» zouden aantreffen. De kieschheid verbiedt hier meer te zeggen. Die zich wil overtuigen neme slechts inzage van den staat van ontvangst en uitgaaf der Theol. School, en vrage alleen: wie heeft en wat is gegeven, en de statistiek zal hem met naam en cijfer een duidelijk antwoord geven. Doch wij moeten ook van dit onderwerp afstappen.

Wij lieten U, gel. Broeders! iets zien zoowel van de licht- als van de schaduwzijde. Zal het goed zijn dan behooren wij voor beide een open oog te hebben. Zal het eerste ons stemmen tot ootmoedige erkenning van de daden des Heeren, het laatste zal ons niet minder onze ellende en diepe afhankelijkheid doen zien. Niemand worde daardoor ontmoedigd. Met het oog op onzen God en Zaligmaker komen wij, al is het ook onder worsteling en strijd, alle bezwaren te boven. In Hem zijn wij meer dan overwinnaars. Daarom dan de zaak des Heeren met moed en fierheid aangevat en krachtig voortgezet. Niet het minst wege de Theol. School U op het hart. Uit de »Handelingen» van het Kollegie van Kuratoren weet Gij het reeds wat het wil. Niets minder dan de School te maken, wat zij behoort te zijn. Veel kan, veel moet aan haar worden verbeterd. Daarvan doordrongen, heeft het Kuratorium zijne voorstellen op Uwe Vergadering ter tafel gebracht, om die aan Uw oordeel te onderwerpen. De reorganisatie der School, haar onderwijzers-personeel, hare orde, hare tucht en hare financiën zullen Uwe Vergadering worden voorgelegd. Enkele dier voorstellen loopen, door de omstandigheden waarin wij verkeerden, zóó in elkander, dat het een afhankelijk moet gemaakt worden van het ander. De mislukking, tot dusver althans, van het zoozeer gewenscht Gymnasium, heeft daartoe onder anderen, ook het hare bijgedragen.

Wij hebben hier vooral weer licht van Boven noodig, om de geringe kracht die wij bezitten, met wijsheid en voorzichtigheid aantewenden, om het gewenschte doel te bereiken. Geve de Heere ons slechts genade, om al wat wij kunnen, dienstbaar te maken tot verheerlijking van Zijnen Grooten Naam en tot den bloei en de uitbreiding Zijner duurgekochte Kerk. Redden wij in ons diep-gezonken Vaderland, wat er te redden is. Konden wij over meer talenten beschikken, wij zouden, naar het ons voorkomt, meer en beter en naar buiten en naar binnen kunnen werken. Onze Kerk echter kan niet meer geven dan zij heeft. Blijke het maar, dat zij getrouw staat op haren post. Gelukkig is zij, en voor den Heere verantwoord, indien zij gebruikt wat Hij haar schonk.

Een menigte broeders, buiten onze Kerk, die wij om hun geloof, godsvrucht en uitnemende talenten hoogschatten en liefhebben, o hoe gaarn hadden wij hen in ons midden, hoe gaarn zouden wij ons van hunne heerlijke gaven bedienen. Tot dusver schijnt dat tot de vrome wenschen te moeten behooren. Zij meenen: zij mogen niet breken met een bestuur, dat aan een maatregel tegen de Schrift zijn bestaan te danken heeft; een bestuur dat van af zijn bestaan tot op den huidigen dag niet anders gedaan heeft dan het Koningschap van onzen Heiland met voeten te treden, de vromen te verdrukken en te vervolgen en de leer

der Apostelen, de leer der Gereformeerde Kerk, de leer der geuzen en der martelaren door het slijk te sleuren. Heere! hoe lange? mogen wij hier wel vragen, moet zulk een onhoudbare toestand nog worden bestendig? Hoe lang zal Uw volk in Nederland, dat in het wezen der zaak met elkander in leer en in leven één is, nog van elkander verwijderd blijven?

Hoeveel tijd zal er nog moeten verloopen, eer zij met ons en wij met hen op eene Vergadering, als deze, zingend zullen aanheffen:

„Ai ziet! hoe goed, hoe lieflijk is 't dat zonen
„Van 't zelfde huis als broeders samenwonen...”

Welk een blijdschap, welk een genot zou dat wezen. Welk een invloed zou dat, onder 's Heeren zegen, op de Kerk en op ons diep-gezonden Vaderland kunnen uitoefenen. Het on- en bijgeloof, hetwelk thans op onzen dierbaren bodem zoo welig tiert, zou worden beschaamd. Er was een omkeer te verwachten van een toestand, waarover wijlen da Costa, in zijn tijd, zijn hart lucht gaf in den klaagtoon:

„Ach! de heidnen in hun woede
„Hebben 't heiligdom vertrêen!
„Sions Maagd, van smaadheên moede,
„Ademt nog door hoop alleen!
„Ach! Gods gramschap is ontstoken
„Over een ondankbaar land,
„Dat verzadigd uit Zijn hand,
„Van Zijn dienst is afgeweken,
„Van Zijn banden zich ontsloeg,
„Met Zijn vijand zich verdroeg!”

Doch, Eerw. Broeders! het Kuratorium denkt niet langer Uw geduld op de proef te stellen. Het moet eindigen. Slechts dit eene nog. Als Gij in Uwe binnenkamer gaat, als Gij met Uw gezin Uwe knieën buigt, als Gij U in de gemeente voor het aangezicht des Heeren stelt, bidt! o bidt dan voor Kerk en School, voor Koning en Vaderland. En zegt dan aan Uwen God:

„Wees vooral dat oord gedachtig,
„Eens de woonplaats Uwer eer,
„Door Uw invloed eertijds machtig —
„Thans Uw Nederland niet meer!
„Ja! keer weder tot die dreven,
„Die Gij tot Uw erf herschiept,
„Waar Ge een volk in 't aanzijn riept,
„Dat in heil'gen bloei mocht leven,
„Van Uw vleuglen overschauwd,
„Van Uw honig overdauwd!”

En als Gij soms begint te vreezen dat het on- en bijgeloof de overwinning zal behalen, sterkt U dan in het:

- „Looft den Geest! Hij zal niet wijken
 „Van de Kerk, met bloed gekocht.
 „Zijn nabijheid zal steeds blijken,
 „Hoe de vijand woeden mocht!
 „Vreest niet, o gezochte schapen,
 „Vrees, niet weêrgevonden ziel,
 „Zou de nacht u overviel!
 „Zou de Geest des Heeren slapen?
 „Waakt Hij, schoon geen oog Hem ziet,
 „Voor de kleine kudde niet?

Het Kuratorium heeft gesproken. De Heere, Hooggeachte broeders!
 zegene U uit Sion.

's HERTOGENBOSCH,
 28 Mei 1875.

UEw. Dienaren en Broeders in Christus,
Het Kollegie van Kuratoren,
 Namens hetzelve,
Zijne Kommissie, ad hoc,

J. F. BULENS.
 J. HESSELS.

Bijlage VIII.

AAN
DE SYNODE DER CHRISTELIJKE GEREFOR-
MEERDE KERK IN NEDERLAND, VERGADERD
TE 'S HERTOGENBOSCH, DEN 26 MEI 1875
EN VOLGENDE DAGEN.

Eerwaarde Vergadering!

Gevolg gevende aan de bepaling, voorkomende in Art. 8 van het gewijzigd Ontwerp-Reglement der Algemeene Kas tot ondersteuning van Predikants Weduwen en Weezen en Emeriti-predikanten onzer Kerk, heeft de Commissie dier Kas de eer U haar Verslag aan te bieden, en U bekend te maken met hetgeen door haar sedert de opening der Kas is verricht.

De door de Provinciën benoemde leden der Commissie kwamen voor het eerst te Utrecht samen op den 7 Juli 1873.

Nadat door het lid der Synodale Commissie, Ds. M. Noordtjij, met het afsmeeken van des Heeren zegen en een korte toespraak de Vergadering was geopend, aanvaardde zij hare gewichtige taak.

Bij het nazien der door de Provinciën overgeleverde boeken en stukken, bleek het der Commissie, dat een zeer zware taak, indien maar niet eene te zware, op hare schouderen gelegd was.

Ernst was op ieders gelaat te lezen en de Commissie begreep, dat zij met stilzwijgen en zuchten er niet kon komen en een opwekkende stem riep haar toe, dat zij tot werkend bidden en tot biddend werken geroepen was.

Uit de mededeeling der leden en de aanwezig zijnde stukken bleek, dat er op dat oogenblik in onze Kerk waren 31 Pred. Wedw., 68 halve en 8 heele Weezen, benevens 7 Emeriti-pred. met 6 vrouwen en 29 kinderen, tezamen een getal van 149 personen uitmakende, die geheel of ten deele door de Kas moeten verzorgd worden. Bij het overnemen der Provinciale Kassen ontwaarde de Commissie, dat twee Provinciën niets in de Algemeene Kas brachten, wyl ze alles hadden uitgegeven, en dat in de Provincie Zeeland nog geene Kas had bestaan.

Uit de overige zeven Provinciën ontving de Algemeene Kas *f* 1075.14 aan contanten en een waarde aan effecten, berekend naar den koers van den dag, van ongeveer *f* 3767,87⁵, zoodat de Algem. Kas in het bezit kwam van *f* 5642.22⁵.

Doch hoe verbaasd stond de Commissie bij het opmaken der begrooting, toen zij ontdekte, dat er reeds het eerste jaar zonder administratie, reiskosten, drukloonen en andere onvermijdelijke uitgaven, een som van ongeveer *f* 11.775,— noodig zou zijn. Evenwel, het was zoo, en heilwenschend ging de Vergadering uiteen, om vervolgens, ieder in zijne Provincie voor de zaak, welker behartiging de Commissie was opgedragen, te arbeiden en te bidden.

Op den 25 November 1873 hield de Commissie hare tweede Vergadering te Zwolle.

Zij had nu nog in dezen een korten, en toch niet onbelangrijken levensweg afgelegd. Het gewicht der zaak werd nu nog beter beseft en dieper gevoeld, dan op de eerste Vergadering.

Verblijvend was echter de mededeeling dat 6 Weduwen voor de minimum toelage van *f* 200 hadden bedankt.

De Commissie erkende daarin het goede bestuur des Heeren, waardoor zij minstens *f* 1200 disponibel had om in anderer behoeften te voorzien.

Het was op deze Vergadering dat zij een huishoudelijk reglement volgens Art. 4 van het gewijzigd ontwerp-Reglement arresteerde, hetwelk zij thans het genoeg heeft ter approbatie aan Uwe Vergadering voor te leggen.

Breedvoerig is er toen gediscuteerd over het beginsel, uitgedrukt in Art. 2 van het Reglement, hetwelk bepaalt, dat de bij de oprichting der Algem. Kas genotene bijdragen niet mogen verminderd worden.

In overeenstemmig met het advies van het lid der Synodale Commissie, Ds. Gispen, toen in onze Vergadering tegenwoordig, oordeelde de Vergadering, dat zij het recht niet had om toen reeds in de ontvangene toelagen verandering te brengen.

Uit het Verslag van den Thesaurier bleek, dat de eerste Collecte in 1873 de som van *f* 3987.11⁵ had opgebracht, dus op verre na niet het halve bedrag van 'tgeen de Commissie noodig had.

Tengevolge hiervan werd aan het Comité opgedragen den stand van zaken in de bladen onzer Kerk algemeen bekend te maken, daar het op nieuw verspreiden van circulaires weer nieuwe kosten zou hebben veroorzaakt.

De opwekking dientengevolge aan de gemeenten gedaan, bleef niet zonder uitwerking. De al te langzaam voortgaande raderen der Christelijke liefde kwamen nu vrij wat meer in beweging. Velen begonnen de oogen open te gaan voor de bestaande behoeften.

Velerlei geschrijf was er het gevolg van. Vele voorstellen werden van onderscheidene zijden gedaan, doch ook de stroom der Christelijke liefde begon milder te vloeien, zoodat de volgende collecte reeds klom tot een bedrag van *f* 4089.71⁵, waarbij kwam aan particuliere giften *f* 79.18⁵, zijnde tezamen de som van *f* 4168.89⁵, makende met de vorige collecte *f* 3987.11⁵, de totale generale som uit van *f* 8156.01, terwijl de uitgaaf van het eerste boekjaar een cijfer aanwees van *f* 9829.87⁵, zoodat wij reeds het eerste jaar een nadeelig saldo hadden van *f* 1673.86⁵.

Verblijvend was het voor de Commissie de feitelijke medewerking van vele predikanten, die uit eigen beurs aan geheel vrijwillige bijdragen, in den tijd van ongeveer een jaar, de som van *f* 650.48⁵ bijeen brachten.

Verblijvend was bovendien het verschijnsel, dat de eerste collecte in 1874 weder geklommen was tot een bedrag van *f* 5262.93, zoodat daardoor eenigermate het evenwicht werd hersteld, dat ten vorigen jare geheel was verbroken.

Toen de Commissie den 22 April 1874 te Leiden vergaderd was, werd onder den drang der omstandigheden, het beginsel in Art. 2 van het Reglement uitgedrukt, besproken.

De Vergadering gevoelde nu levendig, wat door een der leden op de eerste Vergadering reeds was beweerd, dat zij in groote ongelegenheden zoude geraken, doordien het Reglement geen overgangsbepaling bevatte en de gemeenten die aan Wed. en Weezen en Emeriti-predikanten aanzienlijke bijdragen, tot op dien tijd hadden verleend, daarvan op eens ontslagen werden, zonder dat de collecten door die gemeenten voor de Algem. Kas gehouden, voor die ontbeffing vergoeding gaven of zelfs de poging daartoe aanwezen.

Diep werd dit door de Commissie betreurd en zacht beoordeeld schreef zij dit aan misverstand van de zijde dier gemeenten toe.

Opnieuw werd de vraag gesteld, hoe Art. 2 moest opgevat worden.

Het lid der Synodale Commissie, Ds. Donner, ter Vergadering tegenwoordig zijnde, gaf bereidwillig zijn advies over deze zaak en betoogde, dat nu de Commissie eenmaal zelfstandig was opgetreden en handelen kon, bevoegd was om op gronden der billijkheid de bijdrage te verminderen, als het bleek, dat verandering in de omstandigheden dergenen die door de kas ondersteund werden, daartoe werkelijk aanleiding gaven. De Commissie vereenigde zich met dit advies en hoopvol met het oog op des Heeren hulp, ging zij biddend uiteen.

Den 3 Maart jl. vergaderde de Commissie te Zwolle, ook met het doel zich voor deze uwe Vergadering uit te spreken.

Zij heeft besloten :

1^o. Uwe Vergadering te verklaren: dat het nooit de bedoeling der Commissie is geweest om de toelage te regelen naar de verschillende standen der betrokkene personen ;

dat ze zich niet bewust is het bestaan van een enkel feit, dat tot zulk een vermoeden aanleiding zou kunnen geven ;

dat zij steeds heeft gehandeld naar de bepaling van Art. 10 van het Reglement, 't welk spreekt van locale en huishoudelijke omstandigheden.

Het zal der Commissie daarom hoogst aangenaam zijn, zoo uwe Vergadering der Commissie nadere verklaring gelieve te geven van de clause in Art. 10, locale en huishoudelijke omstandigheden.

2^o. Dat in het Reglement worde opgenomen de bepaling: Bij het overlijden van een predikant is de betrokkene gemeente verplicht, drie maanden voor de Wedw. en Weezen zorg te dragen of het genotene tractement uit te betalen.

3^o. Dat Art. 2 van het Reglement, hetwelk een overgangsbepaling bevat, worde vervallen verklaard.

4^o. Dat Art. 7, hetwelk op een ander beginsel slaat, dan in het Reglement fungeert, insgelijks worde vervallen verklaard of worde gewijzigd.

Voorts deelt zij uwe Vergadering mee, dat zij uit haar midden den President, Secretaris en Thesaurier in comité heeft benoemd en gemachtigd, bovengenoemde voorstellen toe te lichten en te steunen, indien dit door uwe Vergadering mocht worden begeerd.

Dat de lijst der Wedw. Weezen en Emeriti-predikanten thans aanwijst een getal van 166 personen, zijnde 36 Wedw. 82 halve en 14 heele Weezen, 6 Emeriti-pred. met 5 vrouwen en 23 minderjarige kinderen.

Dat de Commissie van den staat der kas voor het tegenwoordige zich nog met een betere uitkomst had geveid, ofschoon het nadeelig saldo slechts de som van f 140.25 bedraagt.

Naar onze overtuiging behoort het bestaan der kas, zooals ze op den tegenwoordigen voet is ingericht, niet tot de onmogelijkheden, indien deze uwe Vergadering de gemeenten, de kerkeraden en predikanten maar kan doordringen van het gewicht en de behoefte die ze heeft voor de Kerk, opdat allen naar verhouding der krachten hunne welwillende medewerking verleen.

Doch wij willen het oordeel van uwe Vergadering niet vooruitloopen, en verklaren ons bereid vragen te beantwoorden en inlichtingen te verleen, *wanneer* en door *wie* uwer leden deze worden begeerd. Ofschoon wij, geliefde Broeders! hier een treffende gelegenheid hadden ons hart over deze zaak voor u uit te storten, zoo meenen wij echter daartoe geen recht te bezitten, maar u de zaak zoo naakt mogelijk te moeten voorstellen, teneinde een ieder hierover gezond moge kunnen oordeelen.

De Heere schenke u het licht van Zijnen H. Geest om met bezadigheid, kalmte en wijsheid deze zaak te bespreken, opdat ze strekken moge tot heil der Kerk, tot blijdschap en welzijn van Wedw. enz. maar boven- en vooral tot verheerlijking des Heeren.

Namens de Commissie voornoemd,

W. J. TE BOKKEL, *Pres.*

J. STRIJKS, *Secretaris.*

REGISTER.

	Bladz.
Voorwoord	3
Samenstelling en opening der Synode	5, 6
Verkiezing van Pres. en Scriba	6, 7
Commissie voor de ingekomen stukken	7
Afgevaardigden van Buitenlandsche Kerken	7, 9, 11, 12, 16
Ordering van leeraren uit de Vrije Evangelische Kerk in Pruissen	8, 9
Verslag van de Synodale Commissie	8, 9, 10
Doopsbediening van een Evangelist van Ds. WITTEVEEN	10
» buiten de kerk en zonder gemeente en kerkeraad	11
Rev. PIETERS	11, 12
Subsidie-restitutie kwestie	13—20
Afgevaardigden van de vereenigde Presbyt. Kerk van Schotland	16
Vragen aan Dr. BOYD gedaan	21
Beantwoording der afgevaardigden van Buitenlandsche Kerken	22, 23
Schrijven van Ds. HEMKES, deputaat der Kerk van Oost-Friesland	23, 24
De geest van het openbare onderwijs, bedenkelijk voor de kinderen der Christenen	25
Gymnasium-theologische School	26
Verslag van het Collegie van Curatoren aangaande den toestand der Theol. School	26
De Curatoren hebben het recht om personen, die letterkundige diploma's aan andere inrichtingen hebben verkregen, zoo zij aan onze Theol. School hunne studiën willen voortzetten, op nieuw te examineeren	26
Verslag aangaande het Gymnasium	27
De zaak van den Ouderling THOBÉ	27, 28
Vorbereidingsschool	28
Vakken, die aan de Theologische School onderwezen worden	29, 30
Ds. BRUMMELKAMP, Hoofdredacteur der Bazuin	31
Benoeming van Ds. NOORDTJIZ tot leeraar aan de Theol. School	32
Titel van de leeraren der Theol. School	33
Tucht aan de Theol. School	33, 34
Verplaatsing der Theol. School naar Leiden	34—36
Benoeming van nog een docent in de letteren	34

	Blz.
Financiën der Theol. School	30, 62—66
Admissie- en overgangsexamens	31
Werkzaamheid van Br. HAAN	37
Vertrek van Br. GEZON	37
Opleiding der Zending-leeraren	38, 38
Bidstonden voor de Zending	39
Zending onder Israël	39, 40
Binnenlandsche Zending en Kerkelijk leven.	40
De zaak van den Cand. MEYSTER contra de Prov. Utrecht	40—42
Kas voor Emeriti enz.	44
Geen verandering in de wijze van uitkeering	44—47
Art. 9 van het reglement gehandhaafd	47
De weduwe eens predikants behoudt drie maanden na het overlijden haars echtgenoots, het genot van 't tractement en de pastorie	47
Het bestuur der kas blijft op dezelfde wijze samengesteld	48
De Oud-gereformeerde Kerk in Pruisen en de kas	48
Verschil omtrent de Wed. MEKKES	48, 49
Betwiste huwelijken	49
Zaak van den heer ROOBOL	49, 5
Verlag der Commissie in zake KREULEN	50
idem AMSING	50
Lidmaatsattesten in plaatsen waar twee gemeenten zijn	51
Protest tegen den Kerkeraad van Workum	51, 52
Schadevergoeding aan Ds. E. DIEMER	52, 53

KERKREGEERING EN EEREDIENST.

Afgevaardigden naar de Synode	55
Art. 27 der D. K.	55
Over 't herhaald beroepen van denzelfden persoon	55, 56
Art. 8 der D. K.	56
Afgevaardigden naar de Prov. Synode	56, 57
Eed tegen de Simonie	57, 58
Gezangbundel	58
Beroepen van predikanten binnen 't jaar	59
Docenten als praeadviseerende leden der Synode	59, 60
Viering van den Christelijken rustdag	60
Kerkelijke goederen.	60
Geuzenkerk te Brielle	60
Christelijk onderwijs en vaccinedwang	61
Vereeniging voor Geref. Schoolonderwijs	61, 62
Jachin	62
Donkers.	66
Hoofdelijken omslag te Assen	66
Synodale Commissie	66
Commissie naar Schotland	66

Kerkelijke huwelijksinzegening	49, 67
Sluiting der Synode	67, 68

BIJLAGEN.

I.

Toespraak van Dr. BOYD, Pred. in de vereenigde Presbyteriaansche Kerk van Schotland.	69, 70
----------------------------------------------------------------------------------------------	--------

II.

Toespraak van Mr. HORNIMAN, Ouderling in de vereenigde Presbyteriaansche Kerk in Schotland	70
------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

III.

Toespraak van Rev. PIETERS, afgevaardigde van de Gereformeerde Kerk in Amerika.	70—72
-----------------------------------------------------------------------------------------	-------

IV.

Toespraak van Broeder GEZON, Ouderling te Grand Rapids, Afgevaardigde van de ware Hollandsche Gereformeerde Kerk in Amerika	72
-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

V.

Toespraak van Pastor MATSKE, leeraar van de Vrije Evangelische Gemeente te Görlitz	73
----------------------------------------------------------------------------------------------	----

VI.

Verslag van de Synodale Commissie	74—76
---------------------------------------------	-------

VII.

Verslag van den toestand der Theol. School der Christ. Ger. Kerk in Nederland.	77—83
----------------------------------------------------------------------------------------	-------

VIII.

Verslag van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland	83—87
----------------------------------------------------------------------------------	-------

IX.

Huishoudelijk reglement van het Bestuur der kas	87—89
-----------------------------------------------------------	-------
